

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2012

Styrelsen har funnit att verksamhetsberättelserna framöver bör omfatta samma tid som den ekonomiska redovisningen, alltså det gångna kalenderåret. Denna verksamhetsberättelse innehåller därför vissa uppgifter som även redovisades i den berättelse som lades fram vid föregående årsmöte (30 maj 2012).

Styrelse, administration och ekonomi

Nedan anges för styrelsens ledamöter vid vilket årsmöte vederbörandes mandat utgår. Styrelsen har sedan årsmötet 2012 varit konstituerad enligt följande:

<i>Ordförande</i>	Synnöve Sundell-Bergman (mandat till 2014)
<i>Vice ordförande</i>	Lena Kecklund (mandat till 2013)
<i>Sekreterare</i>	Johan Bergström (doktorandombud) (mandat till 2013)
<i>Kassör</i>	Olof Söderberg (mandat till 2013)
<i>Övriga ledamöter</i>	Per Wikman Svahn (webbredaktör, Risknytt) (mandat till 2014)

<i>Suppleanter</i>	Maria Feychting Ingemar Lund Bodil Lundberg Göran Möller Björn Nevhage Inger Riesenfeld Örn Per Strangert

<i>Ständigt adjungerad</i>	Urban Strandberg (ordförande Riskkollegiets vetenskapliga råd)

<i>Revisorer</i>	Sten Grapengiesser Anna Augustsson

<i>Revisorssuppleanter</i>	Gun-Astri Swedjemark Marcus Abrahamsson

Styrelsen har under år 2012 haft åtta protokollförda sammanträden enligt följande: den 1 februari, 3 april (per capsulam), 18 april, 24 april (per capsulam), 30 maj (konstituerande möte), 18 september, 30 oktober och 11 december.

Valberedning för tiden från årsmötet 2011 till årsmötet 2013 är Lars-Erik Warg (sammankallande), Stefan Backe och Ullrika Sahlin).

Den 31 december 2012 hade föreningen 245 medlemmar (255 per 31 december 2011). Under året har tillkommit ett 20-tal nya, medan ett 30-tal personer har utträtt eller avförts från medlemsregistret eftersom de trots påminnelser inte har betalat årsavgiften.

Årsavgiften för enskilda personer är 200 kr, för studenter/doktorander 50 kr.

Riskkollegiets ekonomiska ställning den 31 december 2012 framgår av årsredovisningen.

Riskkollegiets kansli sköts av Sigbladhs Ekonomi AB enligt upprättat avtal. Kollegiets kontaktperson där (i första hand Ann Isgård) svarar för löpande bokföring samt andra administrativa uppgifter.

Riskkollegiets uppgifter

Riskkollegiet har enligt stadgarna som syfte att ”verka för ökad kunskap om frågor som inbegriper risker samt om hur risker uppfattas och hanteras”. Styrelsens har preciserat detta syfte i följande målsättning:

Målsättningen med verksamheten är att inom risk- och säkerhetsområdet

- Främja kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan sektorer och vetenskapliga discipliner.
- Effektivisera kommunikationen mellan lekmän, forskare, experter och beslutsfattare.
- Verka för tillkomsten av välunderbyggda beslutsunderlag.
- Stimulera forskning inom området och då främst tvärvetenskaplig sådan.
- Initiera kritisk diskussion och framsyn om risk- och säkerhetsfrågor.
- Främja internationellt samarbete.

Föreningsmöten/seminarier

I samband med årsmötet den 30 maj 2012 höll Jack Valentin ett uppskattat föredrag på temat *Är sjukhus farligare än kärnkraftverk?* Han pekade på flera komplikationer i den frågan. Både sjukhus och kärntekniska anläggningar genererar normalt vissa oönskade stråldoser, och kan orsaka olyckor med större stråldoser (och andra negativa konsekvenser). Kärntekniska anläggningar har potentialen att orsaka stora (men sällsynta) olyckor, med betydligt större konsekvenser än en sjukhusolycka. Den normala användningen av strålning på ett sjukhus ger däremot betydligt större onödiga stråldoser till befolkningen än vad kärntekniska anläggningar gör, och sjukhusen orsakar därför förmodligen faktiskt fler dödsfall på grund av strålning än kärntekniska anläggningar – t o m när stora olyckor tas med i beräkningen. Men Jack varnade för förhastade slutsatser: stora kärntekniska olyckor orsakar också fler problem än direkta hälsoskador, och strålning används i sjukvården för att rädda hälsa och ofta liv i samma patientgrupp som främst utsätts för onödiga stråldoser. Jack sammanfattade därför med att peka på vikten av ett fortsatt gott säkerhets- och strålskyddsarbete i båda sammanhangen. Han framhöll särskilt vikten av en noga genomtänkt policy för datortomografi som rätt använd är en vital livräddande teknik men som vid slentrianmässig överanvändning kan ge stora onödiga kollektivdoser.

Ett viktigt medel för att uppnå verksamhetens mål är att anordna seminarier kring väsentliga frågeställningar med anknytning till begreppet risk. Det ligger i sakens natur att planeringen av väl genomtänkta seminarier ofta är tidskrävande och att genomförandet av planerna ofta ligger långt fram i tiden.

I den verksamhetsberättelse som lades fram vid årsmötet den 30 maj 2012 återgavs utförligt de planer och uppslag som då var aktuella för seminarieverksamheten under den därefter närmast följande tiden. Bland annat redovisades planer på ett seminarium med utgångspunkt från olyckan vid kärnkraftverket i Fukushima i mars 2011. Dessa planer visade sig emellertid inte genomförbara. I stället godkände styrelsen att arbetet på senhösten 2012 inriktades på ett seminarium på temat *Svensk kärnkraft – är riskbilden förändrad, finns anledning till oro?* Datum för genomförande av detta evenemang är den 11 april 2013.

Under år 2012 arbetade föreningens tidigare ordförande Jan Olof Snihs med en idé om att ordna ett samarrangemang mellan Riskkollegiet och en lokal intressent utanför stockholmsregionen. Detta resulterade den 31 januari 2013 i ett kvällsseminarium i Rättvik tillsammans med kulturnämnden i Rättviks kommun på temat *Hur ska det sluta? Vad säger vetenskapen om jordens, solens, vintergatans och universums undergång?* Cirka 140 personer deltog.

På förslag av Riskkollegiets vetenskapliga råd (se nedan) inleddes i december 2011 en serie om fem lunchseminarier hos olika svenska myndigheter om granskningens oberoende (Försvarmakten 8 december 2011, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap 11 juni 2012, Socialstyrelsen 30 maj 2012, Strålsäkerhetsmyndigheten 18 april 2012 samt Transportstyrelsen [Luftfartsavdelningen] 28 mars 2012). Avsikten var ursprungligen att under hösten 2012 eller våren 2013 tillsammans med Expertgruppen för offentlig ekonomi (ESO) inbjuda samtliga inblandade myndigheter till ett uppföljande och publikt heldagsseminarium, där lärdomar från seminarieriet diskuteras och erfarenheter byts. Datum för ett sådant seminarium har emellertid inte fastställts.

Riskkollegiets vetenskapliga råd

Under år 2012 har rådet bestått av följande personer, vilkas mandat utgår vid årsmötet 2013:

Ordförande *Urban Strandberg*, docent i statsvetenskap och universitetslektor vid Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet

Ledamöter *Henrikke Baumann*, docent i miljösystemanalys, Chalmers tekniska högskola

Britt-Marie Drott Sjöberg, professor i socialpsykologi vid Norges Teknisk.Naturvetenskapelige Universitet, Trondheim

Anna Olofsson, professor i sociologi och föreståndare för Risk and Crisis Research Center (RCR) vid Mittuniversitetet, Östersund

Agneta Oskarsson, professor i livsmedelstoxikologi, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala

Kurt Petersen, professor i risk- och säkerhetshantering, Lunds universitet

Thomas Pettersson, universitetslektor i ekonomiisk historia, Umeå universitet

Jack Valentin, docent i genetik, f.d. vetenskaplig sekreterare International Commission on Radiological Protection (ICRP)

Robert Willim, docent och lärare i etnologi, Lunds universitet

Ivar Vågsholm, professor i livsmedelssäkerhet, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala

Sekreterare

Olof Söderberg

Rådet har under år 2012 berett frågor om utdelning av Riskkollegiets priser (se nedan). Vidare har rådets ordförande varit initiativtagare till och lett de fem ovan nämnda lunchseminarierna om granskningens oberoende.

Riskkollegiets priser

Riskkollegiets styrelse beslöt år 2007 att två priser, *The Swedish Risk Academy Award* och *The Swedish Risk Academy Special Prize to Promising Junior Researchers*, ska delas ut vartannat år med början år 2008. Det förstnämnda priset har delats ut åren 2008 och 2010 (till Sven-Ove Hansson och Maria Feychting), det andra år 2010 (till Bengt Söderbergh).

Den som erhåller det ”seniora” priset får vid Riskkollegiets årsmöte en plakett där motiveringen är inskriven samt ombeds hålla en s.k. Lindellföreläsning. Den som erhåller det ”juniora” priset får vid samma tillfälle ett diplom med motivering, erbjuds ett bidrag om 5 000 kronor att användas vid studie- eller konferensresa samt ombeds att vid årsmötet hålla en presentation om sin forskning.

Beredningen av förslag till pristagare sköts av det vetenskapliga rådet, varefter styrelsen fattar beslut.

Som framgått av föregående års verksamhetsberättelse beslöt styrelsen i april 2012 – på förslag av det vetenskapliga rådet – att inställa prisutdelningen år 2012 och i stället dela ut priset åren 2013 och 2014 samt att därefter återgå till principen om utdelning vartannat år. Samtidigt uppdrogs åt rådet att utarbeta förslag till tillvägagångssätt att föreläggas styrelsen.

Styrelsen godkände i början av oktober 2012 ett tillvägagångssätt i huvudsaklig överensstämmelse med ett förslag från vetenskapliga rådet, daterat 2012-09-14. Med utgångspunkt från det beslutet utarbetades en *Inbjudan till nominering till Riskkollegiets priser The Swedish Risk Academy Award och The Swedish Risk Academy Special Prize to Promising Junior Researchers*. Denna inbjudan, daterad den 12 oktober 2012, lades ut på Riskkollegiets hemsida samt sändes ut till alla medlemmar. Vidare skickades inbjudan per e-post till universitet och högskolor där riskforskning bedrivs och till ett antal myndigheter med flera med inriktning på risk- och säkerhetsfrågor. En annons om inbjudan publicerades i tidskriften *Forskning och Framsteg* inklusive tidskriftens hemsida. Det framkom senare att denna annons inte resulterat i några nomineringar.

Efter nomineringstidens utgång den 15 november 2012 sammanställde rådets sekreterare en förteckning över inkomna nomineringar. Denna förteckning omfattade elva personer plus en grupp av personer till det ”seniora” priset och sex personer till det ”juniora” priset. Förteckningen sändes ut till samtliga ledamöter i rådet. Av förteckningen framgick de nominerades namn samt den motivering som framförts. Däremot framgick inte vem som stod bakom de olika nomineringarna. Avsikten med detta förfarande var att rådets ledamöter vid bedömning av inkomna nomineringar inte skulle påverkas av kännedom om vem som stod bakom nomineringen av en viss person. Den informationen stannade hos rådets sekreterare. Rådets ledamöter ombads att per den 31 december 2012 till sekreteraren sända sina förslag till pristagare jämte motivering.

Den fortsatta arbetsgången innebar att rådets ordförande och sekreterare fram till mitten av januari 2013 skulle gå igenom inkomna förslag och arbeta fram ett förslag till rådets ställningstagande. Detta förslag skulle under andra halvan av januari övervägas av rådets ledamöter med målet att rådet senast 31 januari 2013 skulle kunna föreslå styrelsen pristagare för de båda prisen. Denna tidtabell följdes och styrelsen kunde den 28 februari 2013, utifrån de underlag som utarbetats i det vetenskapliga rådet, fatta beslut i frågan. Styrelsen utgår från att den styrelse som väljs vid årsmötet 2013 kommer att överväga om proceduren för att utse pristagare kan förbättras ytterligare.

Hemsida/Webbplattform

I närmast föregående verksamhetsberättelse beskrevs ett förslag till förnyelse av Riskkollegiets hemsida med syfte att kunna utgöra webbplattform för en modernare form för genomförande av en mer aktiv kommunikationsstrategi. Utvecklingsarbetet fortsatte under resten av år 2012. Den nya hemsidan, vilken bygger på ett interaktivt gränssnitt, koppling till sociala media och en enkelhet att publicera material, lanserades den 31 mars 2013.

Stödorganisationer

Offentliga organ, företag, föreningar och stiftelser som stödjer Riskkollegiets syften kan bli så kallade stödorganisationer. Varje stödorganisation erbjuds att utse fem personer som betraktas som medlemmar i Riskkollegiet. Stödorganisationer har inte rösträtt eller annat formellt

inflytande i Riskkollegiet. Om stödorganisationen har minst 100 anställda är årsavgiften 10 000 kronor; för mindre organisationer 5 000 kronor.

Under år 2012 fanns åtta stödorganisationer, nämligen Analysgruppen vid KSU (Kärnkraftsäkerhet och Utbildning AB), Elforsk AB, Livsmedelsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredning (MSB), Naturvårdsverket, Smittskyddsinstitutet (Smi), Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) och Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB). Ekonomiskt stöd från dessa – och gärna ytterligare organisationer – är avgörande för Riskkollegiets möjligheter att finansiera den basverksamhet som gör det möjligt att planera för arrangerandet av större seminarier kring väsentliga frågeställningar. Sådana större arrangemang kräver dessutom särskilda ekonomiska bidrag för att kunna genomföras.

Slutord

Den serie lunchseminarier om granskningens oberoende som initierades av ordföranden i Riskkollegiets vetenskapliga råd genomfördes framgångsrikt under år 2012. I mars 2013 avgick emellertid ordföranden i det vetenskapliga rådet. Styrelsen hoppas dock att det under hösten 2013 – sedan en ny ordförande för det vetenskapliga rådet utsetts – ska bli möjligt att starta en ny lunchseminarieserie kring något riskrelaterat ämne.

Förberedelserna för att anordna större seminarier i Riskkollegiets regi är tidskrävande och kräver ett stort engagemang av styrelsens ledamöter och suppleanter. Åtskilliga uppslag prövas och befins intressanta, varefter styrelsen vanligen utser en mindre planeringsgrupp för genomförandet. Men därefter stupar ett genomförande ofta på praktiska svårigheter och ibland också på bristande tid bland medlemmarna i den utsedda planeringsgruppen. Ett aktuellt exempel på lång planeringstid är det ovan nämnda seminariet den 11 april 2013 *Svensk kärnkraft – är riskbilden förändrad, finns anledning till oro?*, där planeringen startade hösten 2011 med utgångspunkten att ordna ett seminarium som fokuserade på olyckan i Fukushima 2011. Planeringsarbetet kring större arrangemang påverkas också av nödvändigheten att hitta finansiering för dessa. En annan viktig pusselbit för att lyckas med att genomföra större arrangemang är att ha tillgång till en väl fungerande hemsida där information om seminarier kan läggas ut för att locka deltagare.

Som framgått har en förnyelse av Riskkollegiets hemsida genomförts under våren 2013. Styrelsen hoppas av denna förnyelse ska främja ökade kontakter mellan medlemmarna samtidigt som Riskkollegiets verksamhet får större uppmärksamhet i den allmänna debatten.

I föregående verksamhetsberättelse fanns kortare avsnitt under rubrikerna Risknytt, Doktorandrepresentation och Utbildning. När det gäller publikationen Risknytt bör nämnas att styrelsen funnit att denna inte längre har någon funktion sedan den nya hemsidan har introducerats. De verksamheter som nämndes under de två övriga rubrikerna har av tidsskäl inte kunnat fullföljas.

Styrelsen tackar för förtroendet att leda verksamheten under år 2012. Styrelsen vill samtidigt peka på ett för Riskkollegiets långsiktiga verksamhet besvärande problem. Detta problem utgörs

av det faktum att Riskkollegiets verksamhet i växande utsträckning har blivit beroende av relativt omfattande insatser av några få äldre personer som haft både vilja och praktiska möjligheter att lägga ner omfattande arbetsinsatser – insatser som de som är aktiva i förvärvslivet helt enkelt inte disponerar tid för. Detta utgör ett växande problem i samband med den tidskrävande planeringen av större arrangemang i framtiden. Styrelsen finner samtidigt att Riskkollegiets verksamhet fyller en viktig roll i den samhällsliga debatten då det gäller saklig och relevant information i olika riskfrågor.

För styrelsen

Synnöve Sundell-Bergman
ordförande